

Dr. Varga Norbert - Dr. Pétervári Máté

A magyar igazságszolgáltatás története

A fejlesztés az Igazságügyi Minisztérium a jogászképzés
színvonalának emelését célzó szakmai programja keretében
biztosított támogatással valósult meg (2022)

Jelen tananyag az EFOP-3.4.3-16-2016-00014 számú projekt keretében kifejlesztett Homoki-
Nagy Mária - Varga Norbert: A magyar alkotmánytörténet (2020.; [https://eta.bibl.u-
szeged.hu/4938/](https://eta.bibl.u-szeged.hu/4938/)) című tananyagok, illetve annak egyes részeinek felhasználásával készült.

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege	kollokviummal záródó előadás
Tárgyfelelős tanszék	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jогtörténeti Tanszék
Oktatók	Dr. Varga Norbert egyetemi docens Dr. Pétervári Máté adjunktus
Elérhetőség	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 43. és 66. szoba Tel/Fax: (62) 544-409; (62) 544-385 E-mail: vargan@juris.u-szeged.hu E-mail: petervari.mate@juris.u-szeged.hu
Tantárgyi kreditpontok	4

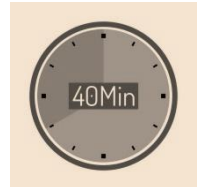
A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN

1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

4. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom.
5. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre.
6. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.

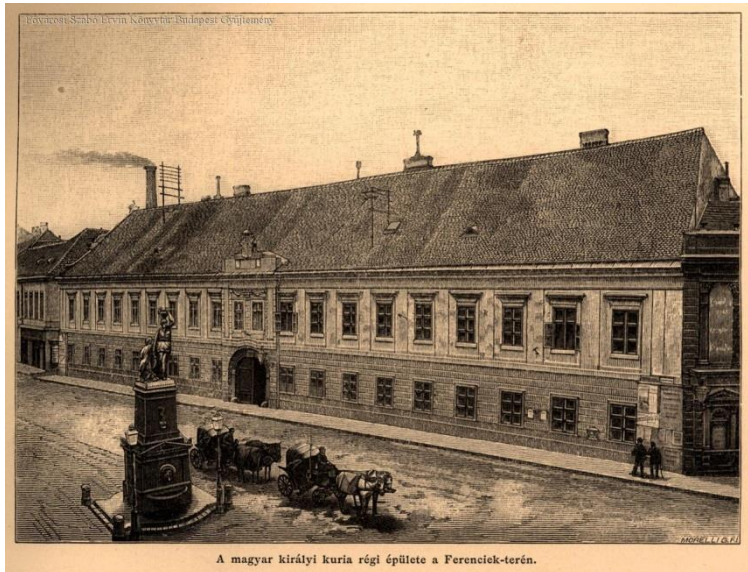
A vidéki bíróságok az 1723. bírósági reformokat követően

Kerületi Táblák

- újonnan megszervezett bírói fórum volt és az ország négy kerületének – Tiszán innen, Tiszán túl, és a Dunán innen, Dunán túli – megfelelően négy kerületi Táblát állítottak fel. Ezzel szűnt meg végérvényesen a négy ítélmester vándorbíráskodása.
- élén egy elnök és három ülnök állt, királyi kinevezéssel nyerték el bírói tisztüket, anélkül, hogy a törvény meghatározta volna, milyen rendi jogállásúak legyenek. (Akár jobbágyokat is ki lehetett volna nevezni)
- első szakbíróságnak tekinthető
- kizárólag polgári perekben jár el,
- első fokon olyan birtokperek tartoztak a hatáskörükbe, ahol a per tárgya, több vármegye területén fekvő nemesi birtok volt.

Vármegyei törvényszék

- A korábbi századokhoz képest annyi változás történt, hogy kettévált polgári és büntető sedriára,
- az egyiknek az elnöke az alispán, a másikkak a másodalispán volt az elnöke, ezt mindig tisztújítás alkalmával döntötték el, tagjai a szolgabírók, az esküdtek, a tisztí ügyész, táblabírók
- vegyes folyamodású,

A magyar királyi kuria régi épülete a Ferenciek-terén.

1. Az 1723-ban Pestre költöző magyar királyi kúria székhelye 1771-től

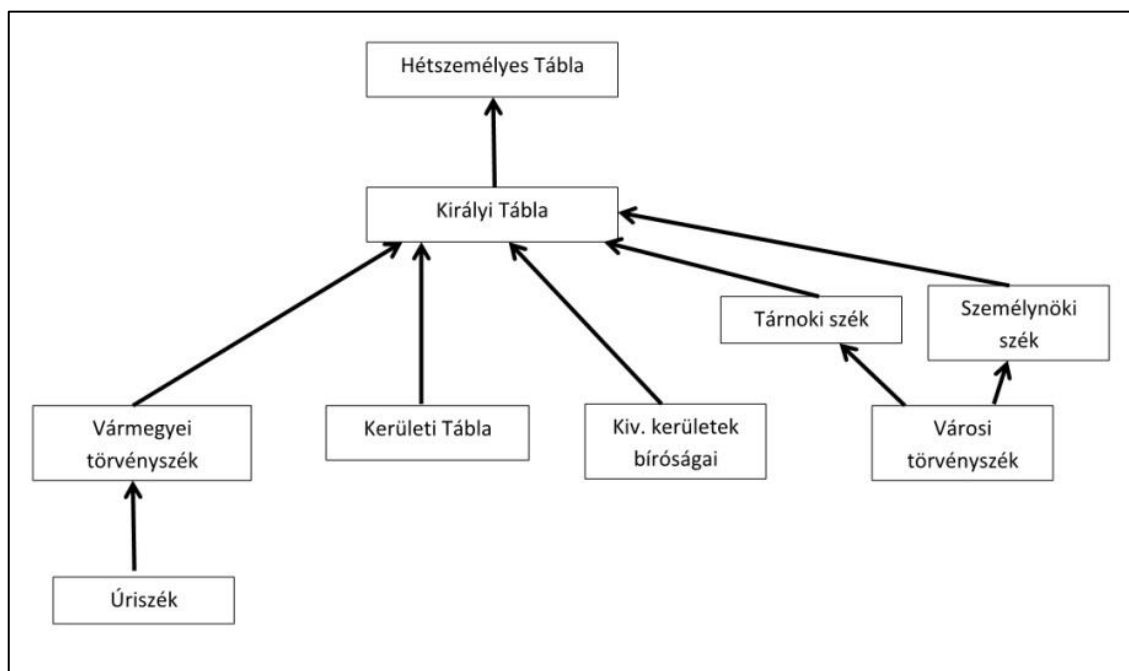
időszaki bírói fórum, elsődlegesen a nemesek magán és büntetőügyeiben járt el, illetve fellebbezési fórum volt az alispáni és a szolgabírói széktől, valamint az úriszéktől.

Alispáni szék és a szolgabírói szék

- A nemesi vármegyén belül a sedria mellett működő bírói fórumok voltak,
- kizárólag magánjogi ügyek tartoztak a hatáskörükbe, azon belül is az alispáni szék a 12000 forintot, míg a szolgabírói szék a 3000 forintot meg nem haladó nyilvános adóssági és zálogperekben döntött;
- az alispáni széken az alispán a rendszerinti szolgabírójával, míg a szolgabírói széken a szolgabíró a rendszerinti esküdtjével járt el. Mivel egy vármegyében több szolgabíró működött szolgabírói széket csak a vármegye székhelyén működő szolgabíró tarthatott.

Városi törvényszék

- A városi törvényszék is kettévált szervezetileg polgári és büntető pereket tárgyaló törvényszékre,
- az egyik elnöke a polgármester, a másik elnöke a főbíró, hogy melyik élén ki áll, azt a tisztújítás alkalmával döntötték el,
- első fokon járt el a városi polgárok magán- és büntető ügyeiben,
- a szabad királyi városokban lakó nemesek által elkövetett büntetőügyek nem tartoztak a hatáskörébe (ez a sedria hatásköre),
- de a városban lakó nemesek egyes magánjogi ügyei első fokon a városi törvényszék hatáskörébe tartozott,

8. A magyar bírósági szervezet egyszerűsített vázlata az 1723. évi reformokat követően

- az ún. **tárnoki városok** a tárnokmester elnöklete alatt működő tárnoki székhez fellebbezhettek, a **személynöki városok** a személynöki székhez fellebbezhetett.
- a tárnoki szék az ún. tárnoki jogot, míg a személynöki szék a hazai szokásjogot használta.

Úriszék

A földesúr kötelessége volt, hogy jobbágysági peres ügyeinek eldöntésére úriszéket tartson. A jobbágyság magán és büntetőügyeiben járt el, időszaki bíróság volt.

Mezővárosok bírói fóruma

Ha a földesúr engedélyezte, akkor egy-egy mezőváros, meghatározott perértékig, az adott mezőváros jobbágyságainak magánjogi ügyeiben eljárhatott. elnöke a mezőváros bírója, tagjai az esküdtek.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mely bírói fórumokat állították fel újonnan az 1723. évi bírósági reformok alkalmával?
2. Hány Kerületi Táblát alakítottak ki?
3. Hogyan nyerték el a tisztségüket a Kerületi Tábla bírái?
4. Milyen ügyekben járhatott el a Kerületi Tábla?
5. Mit jelent a vegyes folyamodású bíróság fogalma?
6. Hogyan módosult a sedria felépítése?
7. Hogyan állt össze a szolgabírói szék összetétele?
8. Kiknek az ügyeiben járhatott el a városi törvényszék?
9. Mi a különbség a tárnoki és a személynöki városok között?
10. Mely bíróságok járhattak el a jobbágyság ügyeiben?

FELHASZNÁLT IRODALOM

Mezey Barna: Magyar alkotmánytörténet. Budapest, Osiris, 2003. 182-200. pp.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/mezey-barna-szerk-magyar-alkotmany-tortenet-osiris-tankonyvek-2003/>

Homoki-Nagy Mária – Varga Norbert: A magyar bírósági szervezet. In: Magyar alkotmánytörténet (online oktatási csomag), 2020.

<https://eta.bibl.u-szeged.hu/4938/>

AJÁNLOTT IRODALOM

BÓNIS György: A bírósági szervezet megújítása III. Károly korában (Systematica Commissio). Budapest, Sárkány Nyomda, 1935.